

EMILE VERHAEREN

Belgialainen runoilija ja hänen teoksensa

VIKKOLIITTEELLE

Kinj.

Charlotte Liljus

Belgian kirjallisuudessa ja taiteellisissa piireissä tapahtui 1880-luvulla merkittävä uudistusliike: kirjailijat, runoilijat, taidemaalarit, kuvanveistäjät ja monenlaiset taiteilijat liittyivät yhteen, asettuakseen yleisön taiteelle ja kirjallisuudelle yhä kasvaavaa kylmävastusta vastaan. Tietäen, että taide, voidakseen taas nauttia yleisön kunnioitusta, tarvitsi perinpohjaista uudistusta, tahtoivat ja koettivat he tuoda sille uutta elinvoimaa ja antaa sille rohkeampia ja uudenaikaisempia muotoja. Näiden aatteiden kannattajat liittyivät yhteen ja alkoivat julkaisemaan „La jeune Belgique"-nimistä aikakauslehteä, puolustamaan taiteellisia tarpeita. Tämän lehden innokaimpia avustajia oli nuori asiantuntija Emile Verhaeren, joka oli syntynyt v. 1865 pienessä flanderilaisessa, St. Amand-nimisessä kauppalaissa. Hänen onnellinen lapsuutensa oli kulunut häntä rakastavan perheen keskuudessa, ja sen oli keskeyttänyt vain kouluikäntytti jesuiittiopestossa, jossa vapautta harrastava poika viihtyi hyvin huonosti. Kouluun päästyään hän joutui erään sedin tahtaan, mutta osoittautui täydellisesti kykeneväksi liikealalla, jonka tähden hän jo seuraavana vuonna siirtyi Louvainin yliopistoon. Hän suoritti lakitieteellisen tutkintonsa 26-vuotiaana, mutta kolme vuotta myöhemmin hän luopui täältä uralta, antautuakseen kokonaan kirjallisuudelle. Vuonna 1883 ilmestyi hänen ensimmäinen runokokoelmansa: „Les Flamandes". Se herätti suurta huomiota ja aiheutti väittelyä ja hyökkäyksiä, jotka ehkä paremmin kuin yleinen ylistys osoittivat aloittelijan nerokkuutta.

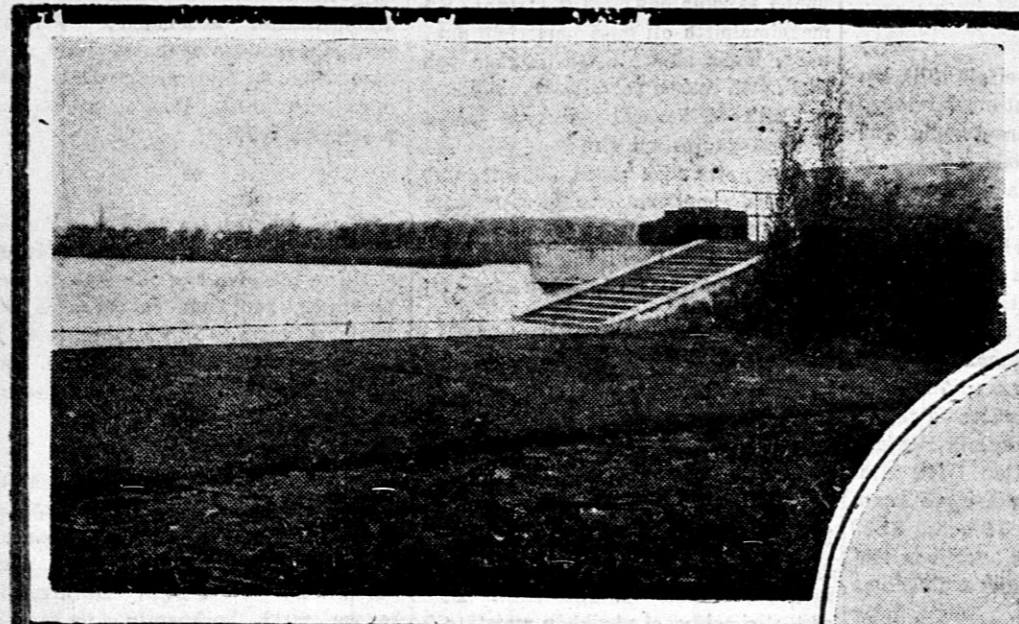
Tässä kokoelmassa nuori runoilija kuvailee talonpoikaista elämää sellaisena kuin se todellisuudessa on. Hänen runoutensa ei siedä mitään lyyrillistä laulua eikä kaunistelmia, se ilmentää meille puhtaan, koristelemattoman todellisuuden. Hän kuvaa talonpoikien ahkeruutta, työkykyä ja voimaa, mutta myöskin heidän ahneuttaan, tyhmyyttään, vihamielisyyttään ja raakuttaan. Verhaerenin talonpojat eivät ole mitään ylväitä, sopuisia ihmisiä, jotka kulkevat selkään suorana auran turjassa ja työskentelevät isäntään hyväksi. He ovat raakoja, alhaisia olentoja, he raatavat ja rehkivät kyyryseläisinä orjina; ponnistuksista, köyhyydestä ja puutteista he vanhentuvat ja kurtistuvat ennen aikaan. Heidän mielestään isänmaa kelpaa vain riistämään heiltä heidän poikansa saadakseen itselleen sotamiehiä. He vihaavat muukalaisia, joihin jo naapuripiirien asukkaat kuuluvat, ja he taistelevat koko elämänsä ajan taloudellista pulaa vastaan. Likaisia lapsia ryömii kotieläinten joukossa tuvan lattialla, kosteus tippuu seiniltä ja lieden pieni, lepattava liekki koettaa turhaan lämmittää huonetta, jossa isäntä istuu ja laskee laskemistaan, marraakun myrskyn vinkussa tuvan nurkissa. Mutta kun markkinapäivät alkavat, on kylässä juhla, ja silloin talonpojat huvittelevat. Tanssi on kiihoittava, veri liehuu ja kuohuu, kauan pidetyt intimit pääsevät valloilleen ja juomiset muuttuvat hillittömiksi mässäilyiksi.

Niin kuvaa Verhaeren naturalistinen mehuva värikyllästä flaamilaisesta talonpoikaista ja hänen olojansa. Yhtä valtavasti, yhä sattuvalta hän kuvailee koko maalaiselämää: limppuja leipojia pöytäjä, joiden kasvat henukset unen liekkien kuumassa valossa, ruohikolla loikoilevia karjakoita, läveleviä eukkoja, röhkinää sikopahanassa, teurastuhuoneeseen viettävää lehmää j. n. e.

Mutta miten valtaava, miten eloisia nämä sekä seuraavaan „Les Moines"-nimisen, kokoelman luostarielämää kuvaavat runot ovatkaan, ei niissä sittenkään vielä ilmene se suuri Verhaeren, joka myöhemmin, raskaiden, ruumiillisten ja henkisten kärsimysten jälkeen, lahjoittamalla maailmalle verratonta mestariteosta saavutti maailmanmaineen ja ikuisen tunnustuksen. Häntä odottivat mitä synkimmät koettelemukset, ennenkuin hän saavutti jokaisen eheän teoksen vastineen sisällisen mielenpohjauksen. Hänen tiensä kirjallisuuden kirkkoon ja isäntänsä

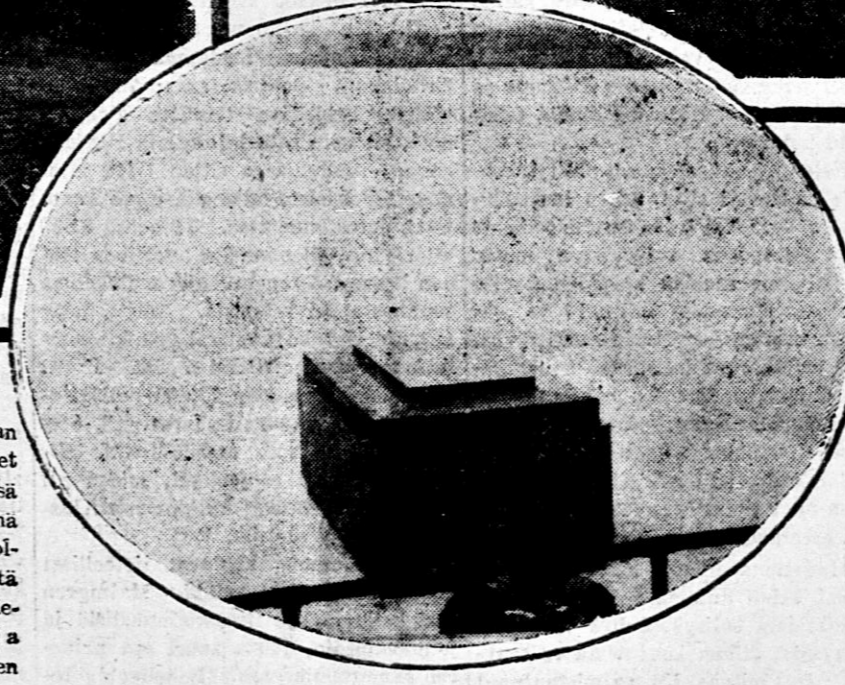
EMILE VERHAEREN (1865—1916).

Verhaerenin hauta St. Amandissa, Scheelden rannalla.

St. Amand, Verhaerenin syntymäpaikka.

Runoilijan hautamerkki; paljastettiin 1927 Belgian kuningasparin läsnäollessa.

kuutta, pimeyden, joka uhkasi hämentää hänen sielunsa sekä hävittää hänen elämänsä ja viimeisen vastustusvoimansa.

Nerollisuus lähenee usein mielisärautta ja niin herkkätunteinen, arka ja värähtelevä mieli kuin Verhaerenin voi helposti joutua pois sisällisestä tasapainostaan. Hän oli paljon matkustanut vieraisissa maissa ja oli tutkinut uudenalaista elämää, erittäinkin suuria kaupungeissa; matkat olivat antaneet hänelle paljon henkistä elvytystä, hän oli paljon nähnyt ja oppinut, mutta hänen aina antautui kaikkeen haluttomuutta lähenevällä innolla, olivat matkat enemmän väsyttäneet kuin hyödyttäneet häntä. Lisäksi tuli liikkamisesta, hänen silmät olivat liian rasittuneet. Hänen silmänsä paheni päivä päivältä ja muuttui mitä pahimmaksi neuraasteniaksi. Viiden vuoden ajan se kiusasi runoilijaa niin ankarasti, että

hän lopuksi suorastaan toivoi uhkaavan mielisairaudesta hämentävän hänet täydellisesti, pimeyden häntä mieltä ja tuottavat hänelle siten rauhan. Tänä siveellisen masennuksen aikana, jolloin ihminen hänessä kärsii mitä sietämättömiä ruumiillisia ja sielullisia tuskia, ilmaisee runoilija hänessä näitä tuskia runoilla, joiden ihmeellinen muoto ja synkkä, kuoleman ja mielettömyyttä esittävä sisällisy antavat valtavan todistuksen kärsivän sielun uupumattomasta, toivotonmalta näyttävästä taistelusta sitä altuisesti ahdistavia pahoja voimia vastaan.

Näissä runoissa hän huutaa tuskansa järkyttävillä sanoilla. Hän näkee ympärillään vain häntä, kurjuutta, surua, kyyneleitä ja kauhuja. Koko maailma on kuin hirmukuva, taivas synkkä ja musta, maiseimat kylmät ja autiot, kaupunkien melu on pelottava. Niin kuvailee runoilija ympäristönsä

ensimmäisessä, masennuksen aikana ilmestyneessä runokokoelmassaan „Les Soirs". Iltaruskon purppuravalon häntä kuin veri, se on ilta, joka riistettiinä kuolee verenvuotoon ammekympäriään vain häntä, kurjuutta, surua, kyyneleitä ja kauhuja. Koko maailma on kuin hirmukuva, taivas synkkä ja musta, maiseimat kylmät ja autiot, kaupunkien melu on pelottava. Niin kuvailee runoilija ympäristönsä

uupumatta yli tasangon niinkuin näkivät silmät suunnattuina pyöriviä myllynsiipiä kohti. Mutta miten synkkä tunnelma näissä runoissa onkaan, on se vain alkusaittoa siihen, mikä myöhemmin oli toteutuva. Seuraavassa, „Les Déracles"-nimisessä kokoelmassa tauti ilmenee vielä sydäntä viulovammalla ja järkyttävämällä tavalla. Yhä kasvava hermostus ja uhrikkinäiset ikkunaruudut tuottavat

ajan aavistamaan ruumiillisten ja sielullisten voimien lähenevää hävitystä. Uupumattomana totuuden etsijänä hän kärsii omasta epämääräisestä aavistuksesta, että tässä elämässä täytyy siltä jokin päämäärä, jota hänen pimeydessä harhaileva henkensä ei voi käsittää. Hän alkaa epäillä Jumalaa ja ihmisiä, alkaa herjata uskontoa, hän arvioi ponnistukset ja työnsä hedelmättömiksi, tahdonvoimansa mielettömäksi, hänelle on koko elämä tyhjä ja tarkoitusuton. Mutta samalla nousee hänen sielunsa kapinaan omaa tuskaa vastaan, vaikka hän luonnontavotteisesti koettaa sitä tuskaa suurentaa. Näyttää siltä ikäänkuin hän heittäytyisi juuri siihen tuskan avaruuteen, ikäänkuin hän mielellään tahotoisi tulla kuoliaksi ruhjotuksi. Lo-puksi asettuvat hänen vihansa ja rauhonsa häntä itseään vastaan, hän tahtoo rangaista, kurittaa ja ruoskia itseänsä, hän toivoo orjantappurakruunua, joka voisi pyhittää häntä, pyhittää kärsivää ja samalla naurettavaa elämän kuningasta.

„Les Déracles"-kokoelman jälkeisen seuraasi „Les Flambeaux noirs"-kokoelma, ja vaikka ei tämä ko-

koelma osoitakaan mitään uutta käännettä runoilijan sairautensa, huomaamme siitä siltäkin, että sairaus on yhä yltyvä ja kysymme huolissamme, miten se tulee päättyvän? Menehtyykö runoilijan kiusattu sielu kokonaan, voittaako vihdoin mielisairaudesta terve elinvoima? Jälkimmäinen voitti. Ruumiillinen sairaus alkoi väistää voimaa ja elämänsä kasvaessa, henkinen tila parantui ja runoilijan silmät avatuivat taas elämän kauneudelle. Hirmuisesta painajaisesta, hävittävästä käänteestä on syntynyt uusi elento, pimeydessä hapuillut sielu on löytynyt uuden valon, joka palaa kirkkaammin kuin milloinkaan ennen ja näyttää hänelle tien määränpäähän.

Ensimmäisessä parantumisen jälkeen julkaisussa kirjassa „Les Apparatus dans mes Chemins" on vielä toipumuksen leima, se on rippi, herääminen ja itsearvostelu. Runoilija tutkii itseänsä säälimättä, sillä hän on vihdoin tullut ymmärtämään oikeaksi sen, että ylpeä itse-erittely on hylättävää itsekkyyttä ja että pessimismi ja maailmanhalveksiminen oikeastaan ovat vain pelkurin aseita. Oikean taiteilijan tulee päivittäin olla tuttavallisissa kosketuksissa maailman ja ihmisten kanssa, hänen pitää heittäytyä suoraan elämän pyörteeseen tarmolla ja innostuksella, ja hänen pitää rakastaa elämää sen kaikissa kirjavissa muodoissa. Ainoastaan sillä tavalla hän voi saada oikean käsityksen ihmiskunnasta ja elämän ilmiöistä, sekä voi näitä todenperäisesti kuvailla. Runoilijan tehtävänä on antautua kokonaan kaikkisuuteen, olla altis jokaiselle, vaikkapa pienimmällekin vaikutteelle, imeä sen voimaa itseensä ja löytää sitten oikea muoto esittääkseen sen niin, että se vuorostaan vaikuttaa toisiin ihmisiin.

Jos siis „Les Apparatus dans mes Chemins"-kokoelma vielä ilmaisee Verhaerenin omia kokemuksia ja ajatuksia sekä kertoo hänen taistelustaan ja voitostaan, niin kolme seuraavaa runokokoelmaa merkitsevät jo täydellistä vapautumista kaikesta itse-erittelystä. Tervehdyttyään on runoilija taas ruvennut syventymään ympäristöönsä, tutkimaan ihmisiä ja pohtimaan yhteiskunnallisia kysymyksiä. Uuden ajan tärkeimpiä kysymyksiä on ehkä talonpoikien siirtäminen maalta suurkaupunkeihin. Kansantaloustieteilijät, oppineet ja kirjailijat ovat todennet tämän maalaisväestön pyrkimyksen vahingollisuuden. Belgiassakin oli siihen aikaan ilmennyt yleistä vastavaikutusta tätä liikettä vastaan, ja kysymykseen innostuneena Verhaeren tarjosi kykynsä ja kynänsä taistelun hyväksi. Kolme kokoelmaa: „Les Campagnes hallucinéés", „Les Villages illusoirs" ja „Les Villes tentaculaires" muodostavat tavallaan trilogian. Ensimmäisessä Verhaeren kuvailee talonpoikien siirtämistä ja sen surettavia seurauksia: maanviljelys kärsii, talonpojat rappeilevat, mylly seisoo, kylät autioituvat, pelot käyvät viljelemättömiksi, tallit ja aitat tyhjentyvät, Vanhat ja voimattomat, jäljelle jääneet ihmiset eivät tiedä, mistä saada apua, sato jää korjaamatta, markkinat ei ole väkeä, sillä raha on tiukassa, kaikki ihmiset ovat kuin kuumeen riivaamina jättäneet turpeensa, päästökseen kaukana houkutteleviin kaupunkeihin. Vain näikset kerjäläislaumat kuljeksisivat maanteitä, rasvataraist hatut päissä, hitain ja raskaasti askelin: kesällä he peloittavat linnut pelloilta ja talvella he seisovat kuin hautaristit kirkkotielle. Heidän silmistään vaanii mielettömyys. Kun he vihdoin nähnä ja janoon uuvuttamina kaatuvat, eivät syryäiset, nopeasti haudatessaan heidän kuoleet ruumiinsa, uskalla katsoa heidän kasvohinsa, peläten heidän ainaista, vielä rauenneista silmistään näkyvää vilhovaa vihansa. Ruossassa „Le Départ" Verhaeren kuvailee pitkiä, sanakoja ihmisparvia, jotka vaeltavat maanteillä kaupunkia kohden: siinä on loppumaton vanhojen, nuorten, miesten, naisten ja lasten kulkue. Heidän toivonsa on jo tukahnut, he ovat tuskan väkeä. Varjot pelloilla, kuutamo lammen pinnalla ja itse ihmiset väräyttävät heitä, kuollut lintu kyn-

(Jatkuu 6:lle siv.)

»ITALIAN» RETK IKUNNAN TIETEELLINEN VALMISTUS JA SEN TULOKSET

KIRJOITANUT

UMBERTO NOBILE

UMBERTO NOBILE.

Suuraava esitys "Italian" retkikunnan tieteellisistä tuloksista on luku kenraali Nobilen valmistamaisillaan olevasta teoksesta. Kenr. Nobile on antanut Helsingin Sanomille yksin oikeuden sen julkaisemisen Suomessa.

siin »dip-circlellä», jonka Malmgrenin kehoituksesta lainasi Washingtonin Carnegie-laitokselta. Tämä kone oli aivan erikoisen sopiva suorittamaan nopeasti mittaukset, joita meidän oli tehtävä niissä erikoisissa oloissa, joihin joutuisimme.

Kuten näkyy, maantieteellisten ja yleensä tieteellisten tutkimustemme ohjelma oli hyvin monipuolinen, ja juuri tämän ohjelman toteuttamista varten lähti »Italia» lentoon Kings Baysta toukokuun 23 päivän aamuna.

Kahden ensimmäisen lennon valmistus oli ollut hyvin tarkkaa, mutta vieläkin yksityiskohtaisesti tarkemmin oltiin valmistautuneet tätä lentoa varten, jonka tieteellinen työohjelma oli niin runsas.

Ohjelman tärkeyden takia päätin, että kaikki kolme tiede-työtoveriani ottaisivat osaa tähän lentoon: Behounek, Pontremoli ja Malmgren. Jokaisella heistä oli oma tieteellinen alansa hoidettavanaan: Behounekillä ilman sähköpitoisuus ja radiotutkimukset, Pontremolilla Biddingsmeyer-kompassilla lennossa toimitettavat magneettiset tutkimukset ja »dip-circlellä» tehtävät kokeet jäällä, sekä Malmgrenillä ilmastotieteelliset ja oceanografiset tutkimukset yhdessä minun kansani.

Behounek ja Pontremoli pitivät kunkin huolta omista koneistaan ja niiden kuntoonpanemisesta, jota vastoin minä yhdessä Malmgrenin kanssa valmistauduin oceanografisia tutkimuksia toimittamaan. Jälle laskeutumista oli tutkinut ja valmistanut pitkät ajat ja tehnyt useita kokeita, mutta lopulta olin löytänyt tavan, joka osoittautui kaikin puolin sopivaksi. Tietenkin oli laskeutuminen tapahtuva suurella varovaisuudella ja ainoastaan suotuisissa ilmastosuhteissa.

Olin määrännyt, että itse ensin laskeutuisin jäälle, tullessi vakuteiksi siitä, että ne henkilöt, joiden oli tehtävä kokeita, voisivat tehdä ne tydyttävässä oloissa, ja sitten olisin noussut takaisin ilma-alavaan ja antanut Pontremolille ja Malmgrenin laskeutua jäälle, edellisen toimeenpannaksen magneettiset ja jälkimmäisen oceanografiset kokeensa. Samaan aikaan yksi meriupseeri olisi saanut tehtäväkseen määrittellä tarkkaan maantieteellisen aseman.

Olin määrännyt, että itse ensin laskeutuisin jäälle, tullessi vakuteiksi siitä, että ne henkilöt, joiden oli tehtävä kokeita, voisivat tehdä ne tydyttävässä oloissa, ja sitten olisin noussut takaisin ilma-alavaan ja antanut Pontremolille ja Malmgrenin laskeutua jäälle, edellisen toimeenpannaksen magneettiset ja jälkimmäisen oceanografiset kokeensa. Samaan aikaan yksi meriupseeri olisi saanut tehtäväkseen määrittellä tarkkaan maantieteellisen aseman.

Jäällä olomme olin suunnitellut kolmeksi tunniksi, joka aika olisi ollut riittävä suunniteltujen kokeiden ja tutkimusten toimeenpanemiseen.

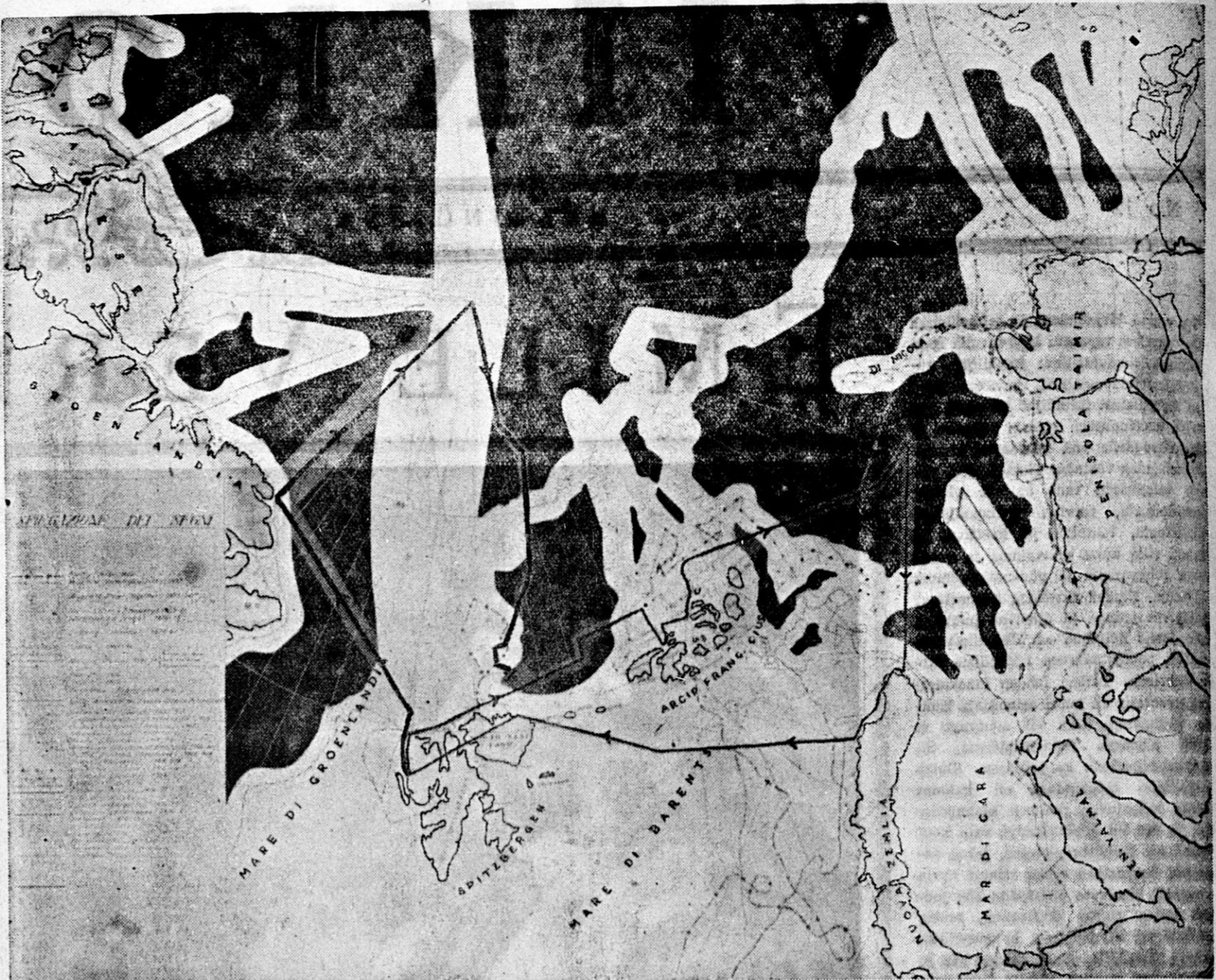
Iltaa ennen lähtöämme tahdoin itse Malmgrenin kanssa kokeilla puolilla, joita olimme erikseen antaneet valmistaa merivesikokeita varten: me kokeilimme niillä samoissa oloissa, joihin joutuisimme jättien keskellä. Malmgrenin kera tarkastimme, että kaikki erilliset mittaluvut olivat kunnossa »Italia» ja valmiit käytettäväksi. Ne oli erikseen rakennettu Saksassa ja niillä oli ennen Italiaa lähtöä tehty useita kokeita.

Ei ole syytä tässä antaa yksityiskohtaisia selityksiä siitä, miten laskeudutaan jäälle. Tällä laskeutumisella on mität suurimmat vaikeutensa, mutta me olimme monien kokeiden kautta voittaneet pahimmat vaikeudet ja keksineet erinomaisen laskeutumistavan. Oli todellakin vahinko, että kohtasimme Pohjoisnavalla mität mahdollimattomat ilmastosuhteet, jotka estivät meitä ohjelmaamme toteuttamasta, sillä epäilemättä olisi tämä jäälle laskeutuminen ollut tietelle arvoakas ja samalla suurenmoisen tekniillisen saavutus.

Valmistamaisillaan olevassa teoksesta tulen antamaan laajaja yksityiskohtaisia selityksiä itse laskeutumistavasta, siihen kuuluvista vaikeuksista ja miten olin valmistautunut näitä vaikeuksia voittamaan.

Tässä rajoitin vain sanomaan, että — tapani mukaan — olin ottanut huomioon mahdollisuuden, että miesten jäälle laskeuduttua voisi tapahtua pahin, s. t. s., että aavistamaton ja äkilläinen tuulenpuuska irroittaisi ilma-alavan, niin että miehet jäisivät yksikseen.

Oli siis tuollaisen onnettomuuden varalta pidettävä huoli siitä, että miehillä olisi ainakin välttämättömien mukanaan, voidakseen tulla toimeen joitakin päiviä ja voidakseen antaa merkejä, kun ilma-alava palaisi tuossa

Kartta Nobilen retkikunnan matkoista. Musta on kaikki tutkimatonta seutua.

helle elintarpeita tai noutamaan heidät pois.

Pidin henkilökohtaisesti, Pontremolin avulla, huolta valmistavista toimenpiteistä. Kahteen veenpitävään säkkiin paino kaiken mitä tarvittaisiin. Tässä luettelo tärkeimmistä tavaroista: 2 turkkipussia, 1 teltta, 1 laatikko pennekaniä, 1 laatikko suklaata, 2 laatikkoa keksejä, 1 Very-pistooli ammuksineen, 2 kiloa väripulveria, 1 Colt-pistooli ja 100 ammusta, 3 tuulenkestävää pukuja, 3 paria suomalaisia kenkiä, 3 paria nahkakäsineitä, 1 megafoni, 1 laatikko tulitikkuja, lämmitysvälikkeet, 1 Nansen-keittiö, 1 puukko, 1 kääre lääkeaineita.

Toinen näistä säkeistä pantiin itse laivaan, toinen radiohyttiin, ja tämä olikin mität onnellisin toimenpide, sillä kun onnettomuus tapahtui, putosi toinen säkeistä meidän kanssamme, ja juuri se, jossa oli teltta, toinen turkkipussista sekä Colt- ja Very-pistoolit — kaikki mitä arvokkaimpia meillä ja joita ilman meidän olisi ollut mahdollista tulla niin kauan toimeen jäällä, jolle putosimme.

Minun tarkoitukseni ei ole tällä kertaa kertoa niin onnettomasti loppuneesta kolmannesta lennostamme. Tahdoin ainoastaan esitellä, että — lukuunottamatta jäälle laskeutumisista ja siellä tehtävistä kokeista, jotka kova tuli esti — meidän ohjelmaamme olette maantieteelliset ja muut tieteelliset tutkimukset suoritetiin täydellisesti. Me kuljimme 570 kilometriä Kings Baysta Brigman Cap'iin, Grönlandin pohjoisosassa; 700 kilometriä Bridgman Cap'ista Pohjoisnavalle; noin sata kilometriä Pohjoisnavan seudulla ja sitten 1,100 kilometriä Pohjoisnavalta siihen paikkaan, jossa putosimme alas. Yhteensä 2,650 kilometriä, elleme ota huomioon lennon kestäessä tapahtuneita mahdollisissa suunnasta poikkeamista. Näistä 2,650 kilometristä kuljimme 1,250 kilometriä ennen tuntemattomien seutujen yli. Yhteensä lensimme 73,000 nelikilometrini yli, lukuunottamatta sitä, että joissakin paikoin mahdollisesti kuljimme niiden alojen yli, joiden yli Wilkins oli lentänyt kulkiessaan Alaskasta Huippuvuorille.

Ohjelmaamme kuuluvat tieteelliset kokeet suoritetiin kaikki. Malmgren teki koko joukon ilmastotieteellisiä ja jähähavaintoja, joista suuri osa pelastui onnettomuudesta. Behounekin tekemät lukuisat kokeet ovat kaikki säilyneet. Vallitsevasti hävisivät pudotessamme minun tekemäni jähähavainnot, jotka olin merkinnyt pieneen kirjjaan. Eikä meillä ole mitään jäljellä Pontremolin tekemistä magneettisista ja radiokokeistakaan.

Yksityiskohtaisesti olimme valmistelleet retkemme tieteellisen puolen, mutta emme myöskään olleet vähemmän huolellisia sen teknillisessä valmistuksessa. Koneiden ja lisäosien valmistus, moottorien eri osien teho, pe-

lastuskojeet, ruokavarat, kaikenlaisen tarvittava aineisto sinä tapauksessa, että koko miehistö joutuisi jäälle, kaikki oli mitä yksityiskohtaisimman huomiota ja tutkimus-energiä esineinä.

Tuivaassa teokseessani tulen omistamasta erikoisen luvun jokaiselle erikseen niissä valmisteluissa. Tässä olin turha niistä puhua, samoin kuin olisi turha puhua miehistön valmistamista noudatetuista periaateista tai bensinin mukaantamisesta. Riittänee jos sanon, että voidakseni ottaa tarpeellisen määrän bensiniä, supistettiin miehistön lukumäärä mität vähimpään. Olin määrännyt, että meillä olisi tällä lento-matkalla mukana korkeintaan 15 miestä, ja vasta viime hetkellä, juuri kun olin antamaisillani lähtömerkin, päätin antaa kuudenentoista — Viglierin — tulla mukaan.

Näistä kuudestoista oli seitsemän ottanut osaa »Norgens» matkaan. Niiden lisäksi otin kolme meriupseeria, yhden radiotelegrafistin, yhden insinöörin, kaksi tiedemiestä (Pontremoli ja Behounek), motoristin (Clocca) ja yhden sanomalehtimiehen (Lago). Viimeksimainittu oli mität herttaisin nuorimies, jonka päätin ottaa mukaan vain siksi, että retken rahoittanut toimikunta sitä erikoisesti toivoi ja tahtoi. Omasta puolestani olin aivan ollut sitä vastaan, että siksi vaarallisia lennoilla olisi mukana sanomalehtimiehiä. Tahdoin nimittäin, että jokaisella miehistön kuuluvalla olisi lennoilla aivan välttämätön tehtävä, jonka hän vain voisi suorittaa.

Retkemme tarkan teknillisen valmistelun ansioksi on luettava, että meillä pudotessamme oli käytettävämme radio, jonka kautta jouduimme yhteyteen maailman kanssa. Kuten tunnettua, ottaa huomioon sen, että joutuisimme pakosta jäälle, olin ottanut mukaan tämän lyhytaaltoisen koneen ja pidin huolta siitä, että Biagi päivää ennen lähtöämme kokeilisi sillä. Ellei sitä olisi tehty, ei yksikään meistä olisi onnettomuuden jälkeen palannut takaisin.

Maksaa valvan verrata toisiinsa »Italian» ja »Norgens» retkien maantieteellisiä tuloksia.

»Norgens» matkalla (Amundsen-Ellsworth-Nobile transpolar flight) kuljettiin napaseutujen kautta, Kings Baysta Telleriin noin 5,100 kilometriä, ja tästä matkasta noin 1,700 kilometriä ennen tuntemattomien seutujen yli. Mutta tämä matka oli epätodellinen ja epävarmakin, sillä miltei koko ajan olimme pakotetut lentämään sunun yläpuolella, joka ulottui noin 1,000 metrin korkeuteen.

Niin että vaikka voikin hyvällä syyllä päättää, että Pohjoisnavan ja Alaskan välillä ei ole mitään maata, ei kuitenkaan kukaan voi varmuudella sanoa

— niin vähän mahdollisuuksia kuin siihen onkin — eikä sittenkin »Norgens» seuraamalla reitillä mahdollisesti ole saaria, joiden näkemisen alituisen suurusti.

»Italian» napaseutulennolla sen sijaan kuljettiin napaseudulla yhteensä 7,500 kilometriä, siis 2,400 kilometriä enemmän kuin »Norgens» lennoilla, ja näistä 7,500 kilometristä noin 2,600 km. ennen tuntemattomien seutujen yli.

»Norgens» lennon johdosta voimme todeta, että luulotettu Harris-maata ei ole olemassakaan. »Italian» lennot antoivat meille varmuuden siitä, että n. s. Gillis-maata ei ole, samoin kuin totesimme Nikolai II:n maata äärimmäiset läntiset rajat.

»Italian» ja »Norgens» retkien tieteellisten tulosten toisiinsa vertaaminen on mahdotonta, sillä »Norgens» ei oltu varustettukaan tieteellistä työtä varten, jota vastoin »Italian» retken tieteellisen ohjelman valmistaminen oli kysynyt moniukuukautisen työn, mihin ottivat osaa huomattavat italialaiset ja ulkomaalaiset tiedemiehet. Voimme hyvällä oikeudella vakuuttaa, että »Italian» retki on ollut ensimmäinen pohjoisnapalento-otki, joka on suorittanut tieteellistä työtä.

Tässä yhteydessä tahdon palauttaa mielen, että, kun tiedusteli Malmgreniltä, tahtoko hän olla mukana retkellemme, kuuluisan ruotsalaisen tiedemiehen vastaus oli yksinkertainen ja selvä: »Tulen hyvin mielelläni mukaan, jos todellakin on tärkeä tieteellinen työ tehtävänä.»

Kohtasin tohtori Malmgrenin Berliinissä, jossa olin tapamassa eräitä saksalaisia tiedemiehiä, joiden kanssa keskustelin tieteellisen ohjelmaamme erinäisistä yksityiskohdista; ja juuri Berliinissä oli minulla Malmgrenin kanssa pitkä keskustelu, jonka kestäessä esitin hänelle retken ohjelman ja siihen asti tehdyt valmistelut. Malmgren kuunteli minua ja muutta mutkitta selitti tulevansa kanssani.

Tämä Malmgrenin päätös oli hyvin tärkeä, sillä se todisti kuinka vakuutettiin ruotsalaisen tiedemies oli meidän tieteellisen ohjelmaamme vakavuudesta. Tämän vakuuksensa hän muutoin ilmaisi usein myöhemminkin, kun hän selitti, ettei koskaan ollut mitään retkeä valmisteltu suuremmalla huolella kuin »Italian». Mutta Malmgrenin päätös — juuri Malmgrenin, vanhan »Norge»-toverini, jonka kanssa olin jakanut Roomasta Telleriin lentämisen me 171 tunnin huolet ja vaarat — merkitsi myöskin kalliiden minuun kohtaan tähdättyjen pikkupanelujen kumomista tuon muistettavan retken jälkeä.

Malmgrenin mukaantulo »Italian» retkelle — »Norgens» retken kokemusten jälkeen — merkitsi siis täyttää luottamusta retken tieteelliseen ohjelmaan, täyttää luottamusta miehiin, jotka sille lähtivät, ja täyttää luottamusta retken tehtäviin.

Olin oppinut ihallemaan ja rakastamaan nuorta ruotsalaista tiedemiestä retkemme työhön valmistelun aikana ja niinä 420 lentotuntina, jotka vietimme toinen toisemme rinnalla »Norgens» ja »Italian» kansilla, mutta hänen henkensä suuri ylevyys paljastui minulle vasta onnettomuutta seuranneina hirtvittävinä hetkinä.

Juuri siitä syystä olen tuntenut niiden sanojen arvon, joilla hän puhui retken johtajasta niinä muistettavina hetkinä, jolloin meillä ei ollut vähintäkään toivoa takaisinpalaamisesta elämään. Näinä sanat, jotka Behounek on tuonut julkisuuteen, ovat olleet minulle oikeutettuna korvauksena niistä alhaisista halpamaisuuksista, joita matalaiseluiset ihmiset ovat lausuneet arvostellessaan »Italian» retkeä, ite eläen suurkaupunkien mukavuuksien ja nautintojen keskellä.

Malmgrenin kuolema on ollut tieteelle, varsinkin napaseutututkimuksille, suuri menetyt, mutta vieläkin raskaampi on hänen kuolemansa ollut itse retkelle, joka hänessä on menettänyt yhden tärkeimmistä puolustajistaan.

Mutta Malmgren, kuolleenakin, puolestaa retkemme siveellistä kauneutta ja suuruutta. Hänen antamansa selitykset, ennen kuin jätimme Euroopan, ja hänen kauniit sanansa jääläudalla kun hän varustautui lähtemään toivotomalle retkelle, ovat yhdessä retkemme tieteellisten ja maantieteellisten tulosten kanssa parhaimpina vastauksena niille, jotka halpamaisesti ovat pilkanneet Italian lippua ja inhimillisen ylönseurauksen symbolia, jotka me uskonollisella hartaudella heitimme Pohjoisnavalle.

Nämä ovat yksinkertaisia eleitä, mutta ne saavuttavat mitä suurimman merkityksen, kun ajatellaan mitä tahdon, uskon, innostuksen, uhrauksen paljoutta on tarvittu niiden tekemistä varten.

Pudottaa lippu ilma-alavasta! Mikä helppo tehtävä! Mutta kuinka samalla henkisesti suurta, kun vaate, joka esittää kaukaisien ihmisten yläpuolella, puotaa jäävaikolle, joka on valmis meidät mielellään kuuluvansa, jos vain ilma-alava joutuu ulvovan myrskyn käsiin, joka heittää sen alas. Ja kuinka liikuttavaa hehkuville sydämillä, jotka ovat eläneet loppumattomia tunteja kaukana kaikesta inhimillisestä, kaiken inhimillisyyden yläpuolella!

Tuona juhallaistenä hetkenä useiden silmät kokuivat. Me emme sitä häpeä. Noiden kyynelten muisto ja muistomme vallanneesta liikutuksesta on nyt meillä sinä arvokkaana muistojen aarteena, jota mikään halpamainen kauteus eikä mikään pahansuopuus voi meiltä riistää.

(Copyright by Umberto Nobile for Europe and by Universal Service for America.)

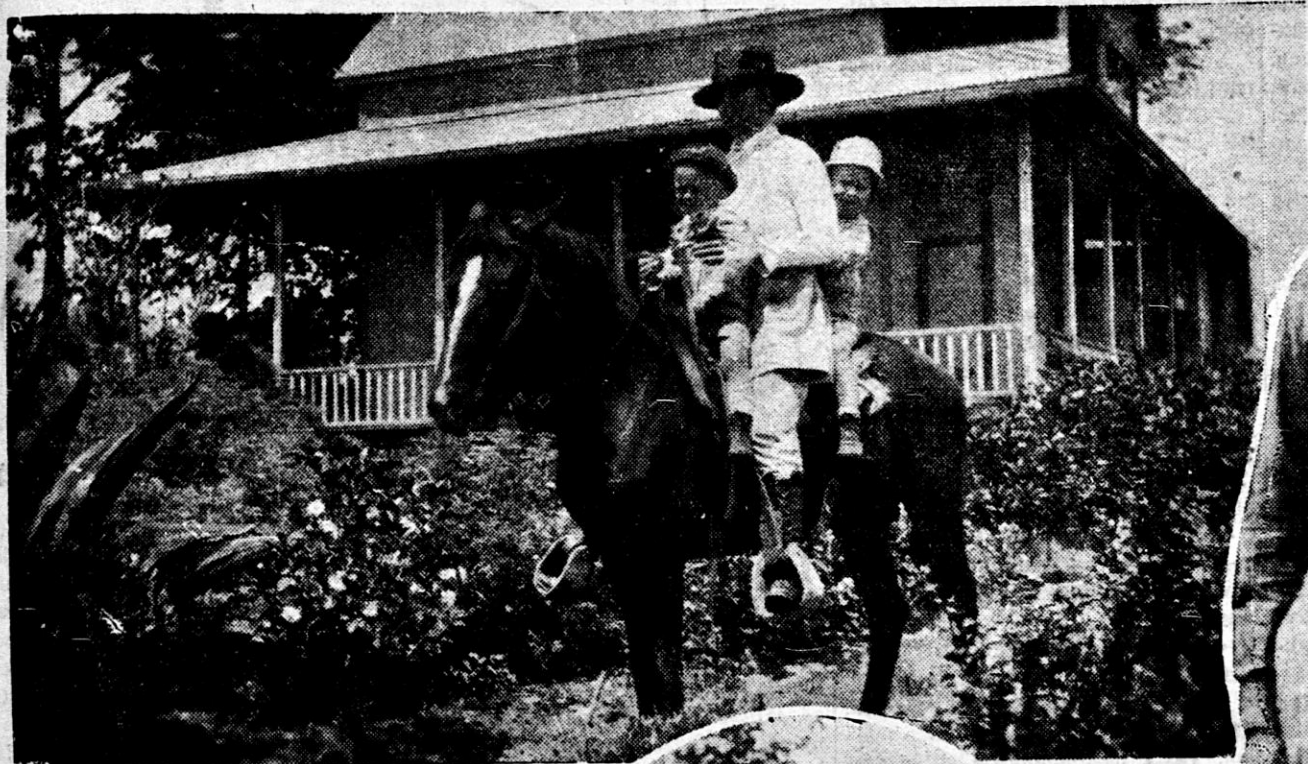
Ferra (hattukaupassa, katsellen itseään peiliin): — Tässä hatussa minä näytän aivan kuin apinalta.

Myyjä: — Hatussa ei ole viikoa!

HAVAINTOJA LÄNSI-INTIASTA

Helsingin Sanomille kirjoittanut

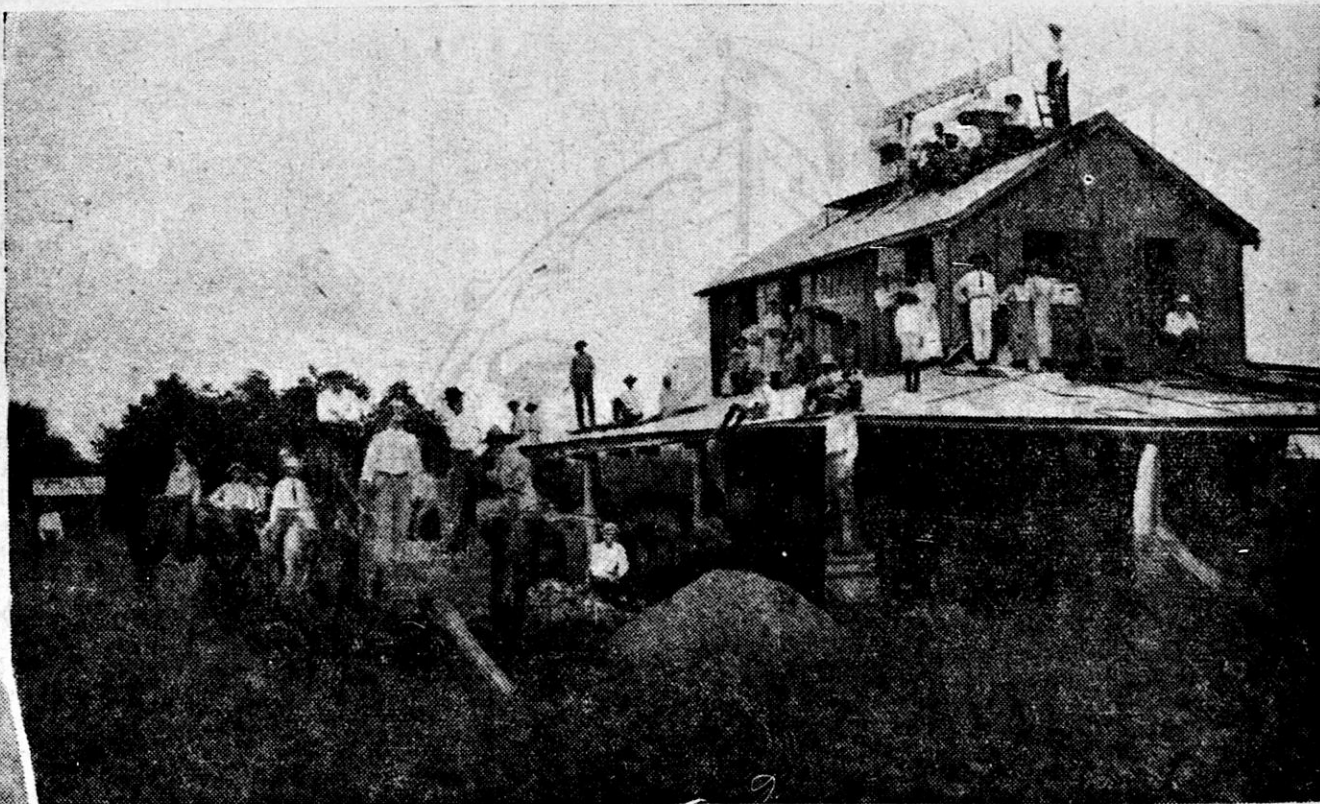
OSKARI JALKIO

Rva Nelson poikineen.

Hra Svan Nelson.

Bayaten asutuksen alkuaajoilta.

Ruotsalainen maanviljelijä lapsineen härkäkyydissä.

Kaksi Bayaten ruotsalaista

Ruotsalaisen perheen asunto Bayatessa.

II.
Kuuba, Bayate.

Tehtyämme toista vuorokautta ikävää junamatkaa saavimme 4:n aikaan itäpäivällä Bayaten pienelle asemalle. Onnistuimme heti tapamaan ruotsalaisen Svan Nelsonin, joka vei meidät ystävällisesti kotiinsa, neljän kilometrin päähän asemalta.

Hra Nelsonin asunto sijaitsee kauniilla kukkulalla; tuulen huojuvatat palmut, joita talon ympärillä onkin kokonaista kahtatoista eri lajia, viitoittavat tulijan tervetulleeksi. Kunaan juurella kiertäviä lirsäviä puroja, ja kukkivat ruusut sekä pensaat hehkuvat tropiikin riemuista värikkäitä, vaikka täällä pitäisi nyt olla sydäntalvi, kuten Suomessa. Selvästi näkyy se talvi täällä on, hieman hillitympää ja kuivempaa kesää vain, siinä kaikki.

Rva Nelson, joka vasta pari päivää sitten oli palannut vuoden kestäneeltä matkaltaan, Yhdysvalloista, tervehti meitä ystävällisesti tänne. Talon kaksi poikaa, 8- ja 10-vuotiaita, huivivat suoraan englantia ja espanjaa, mutta kaipaasti ruotsia.

Asuinrakennus on Kuuban oloihin verrattuna upea, meidän oloihimme verrattuna keskinkertainen. Sekin on laudoista rakennettu, kuten huoneet yleensä täällä päin, vilpoisten veran-tojen ympäröimänä. Talossa on oma sähkö- ja jäädytyslaitos. Kalustus huoneissa on vaatimatonta, mutta tarkoitustaan vastaava. Mitään joutavaa yllisyyttä et tapaa missään, mutta kaikki kantaa kuitenkin hyvinvoinnin leimaa.

Peseydyttyämme vie isäntä meidät herkuttelemaan puutarhaansa, jossa on rikas valikoima kaikenlaisia hyviä hedelmiä, kuten banaaneja, appelsiineja, oransseja, mangoa, agurktaa, grapefruitia, kokosta, kaimitosta y. m.

Isäntämme esitteli innostuneena koko ajan meille eri hedelmäpuiden ominaisuuksista ja hyödyllisyydestä. Erikoisesti näytti hän ihaillevan erästä oranssilajia, joka antaa tuhansia hedelmiä vuodessa ja kaikkein parasta laatua. Hyviä ne todella olivatkin ja oksat notkuivat hedelmien painosta tähänkin aikaan, jolloin hedelmäpuut tavallisesti hieman huoavat nekkin lyhyttä talviantua.

Banaanikentän takana oli pieni maissi- ja riisiviljelys, näitä kun viljellään vain talon omaksi tarpeeksi. Näiden takana on laidunmaa, jossa karja, talon 25 lehmää ja 80 härkää, kuin ruuhkossa uuden herrasteli. Rehevä ruuhikko oli kuin ilmestys kaikkien näihin kuiviin ruohokenttiin verrattuna, joita matkan varrella olemme nähneet. Ja koko salaisuus oli vain siinä, että tätä oli hieman hoitettu, kun toiset sen sijaan jättävät laidunmaansa kokonaan hoitoa vaille.

Tällä välin oli emäntämme valmistanut meille herkullisen illallisen, jossa oli vihanneksia ja hedelmiä kuin parhaimmassa juhlapöydässä ainakin.

Söimme kunnan aterian pitkistä aikaa ja menimme matkan rasiuksista väsymästä maata, nautittuamme ensin hetken illan viileystä avoimella verannalla. Nukuimme sikeästi kuin unkeot. Kylvetyämme aamulla ja pukeuduttuamme oli aika taas istuutua pöytäsi, jossa meitä ihastuttivat. Ne olivat kuin tuoksua kodeistamme ja Suomesta.

Oli sitten aika lähteä sokeriviljelyksiä katsomaan.

Kylläpä siinä riittikin katselemista. Ensin hra Nelsonin viljelyksiä yli 300 hehtaaria ja yhtiön ja muuten vainoita niin kauas kuin silmät kanto. Edessämme, takanamme ja sivuillamme oli vain aaltoilevaa, vihreää merta — sokeriruokoa ja aina vain sokeriruokoa.

Alueen läpi kulkee kaksi rautatietä. Lastausaluetta on sijoitettu aina muutama kilometrin päähän toisistaan. Muutat neekerit hakkaavat ruohikkoa, kooten sitä kasoiksi, joista se suurilla härkävankureilla kuljetetaan lastauspaikoille.

Erinomainen viljelys tuo sokeriviljelys. Näimme vainoita, jotka olivat antaneet jo 18 sataa eivätkä näyttäneet pienintäkään heikkenemisen oireita kasvussa. Hra Nelsonin vainot olivat muuten erinomaisessa kunnossa, joten ne erottautuivat silmiinpistävästi toisten viljelyksistä. Niitä oli hieman hoitettu, jonka ne puolestaan näyttivät runsaasti palkitsevan. Rivien välit oli ainoastaan harattu ja pidetty rikkaruohosta puhtaina — siinä kaikki. Lannoitetaan ei sokerimailla, sillä lehdet, jotka jäävät hevosilla syömättä, riittävät yllyktyin lannaksi vuodesta vuoteen.

Hra Nelson kertoi sian kasvavan 120:n kilon painoiseksi vuodessa pelkällä sokeriruokolla. Vettäkin ei huoli antaa, sillä sitäkin on riittävästi tuossa ilmakehässä. Ei muuta kuin heittää vain eheitä ruokoja sikojen eteen, jotka survovat ne hampailtaan, imevät mehun pois ja sylkäävät purun suustaan. Ruu' on ylempi osa, jossa ei enää ole sokeria, on vetohärkin mieliruokaa ja lehdet hevosten.

Kuuba on aivan liian yksipuolisesti sokeriviljelyn varassa. Tästä on taloudelle tällä haavaa suurta haittaa, kun sokerin hinnat ovat verrattain alhaiset. Viljelijä saa nykyään noin 3 dollaria tonnista, kun hinta sensijaan v. 1920 oli 30 dollaria samasta määrästä. Eipä ihme siis, että kuubalaiset yleensä valittavat sokeriviljelyksen kannattamattomuutta. Mutta hra Nelson ei nytäkään valittanut. Vakuutti ottavansa ylijäämää nykyoloissakin 10,000 dollaria vuodessa ja tyytyvänsä siihen. Vaatimaton mies tämä hra Nelson — eikö niin. Tyytyy 400,000

markan ylijäämään vuosittain, kun on mahdotonta saada 4 miljoonaa.

Sokerisato korjataan kerran vuodessa, mutta ruoko voi haittata jäädyttävään kahdeksän vuodeksi, jos hinnat tai muut olosuhteet kehoittavat odottamaan. Ruoko jatkaa kasvamista entisellä vauhdilla ja sokeripitoisuus vain kohoaa suuresti.

Sokeriruoko' on ainoat viholliset ovat rikkaruoho ja eräs mosaik-niminen homeeni, joka muutamassa vuodessa mäännötyä laajoja alueita sokeri-istutusta. Hra Nelson ei sanonut olleen hänelle haittaa jälkimmäisestä ollenkaan ja edellistä vastaan hänellä on kätevä keino — auro. Madot turmelevat välistä laidunmaata, mutta maan noito on siinäkin suhteessa paras vastamyrkky.

Utopäivällä kävimme vielä katsomassa Mirandan sokeritehdasta, jossa saimme nähdä, miten ruoko muuttuu sokeriksi. Tehdas valmistaa noin 500,000 sakkia à 150 kiloa vuodessa. Samanlaisia tehtaita on Kuubassa yli 170, sijoitettuna noin parin peninkulman päähän toisistaan. Raakasokeri, jota kuubalaiset enimmäkseen käyttävät, maksaa kaupassa 2 senttiä libera eli noin 1:65 mk kilo. Kun raffineeraus-kustannuksiin ei täällä lasketa enemmän kuin 30 penniä kilolle, pitäisi mielestäni Suomessakin sokerin hinnan voida olla melko leilla huokeamman kuin mitä se nykyään on. Joutuu vä-

kisinkin ajattelemaan, onko väkivaltainen sokeriruokaviljely Suomessa sitten-ään viisasta. Mikäli tunnen tätä alaa, en luule viljelijän erikoisemmin siitä hyötävän, korkeista tulleista huolimatta, ja vielä vähemmän kuluttajain, jotka joutuvat viulut maksamaan.

Hra Nelson saapui Bayateen muutamien vuorokauden matkasta v. 1908. He asettuivat synkkään aarniometsään, jossa ei ollut teitä, ei rautatietä eikä asukkaita. Siellä osti m. m. Nelson ainoilla rahoillaan — 250 dollarilla — 10 hehtaaria maata, jota hän alkoi raivata viljelykselle. Kolme ensimmäistä vuotta hän viljeli etupäässä maissia, joka antaa pari sataa vuodessa. Neljässä kuukaudessa saa riipä toimija kypsän maissisadon aarniometsästä alettuaan. Hehtaarin aia antaa ensi satona noin 2,000 kiloa, mutta enemmän kuin 30 penniä kilolle, pitäisi vuoden sadoksi laskemme 3,500 kiloa. antaa hehtaari vuodessa nykyisten hintojen mukaan à 3 senttiä kilolta — yhteensä 105 dollaria hehtaarilla.

Kysyin Nelsonilta, paljonko pääomaa siirtolaisella pitäisi olla päästäkseen näillä seuduin kunnan alkun. »Parasta lienee, ettei olisi ollenkaan rahaa», oli valmis vastaus, sillä muuten lähtevät he kukaaties tiensä, kun rupeaa hiottamaan. Jos minulla olisi

ollut rahaa, olisin tuskin enää täällä.» Mutta hra Nelson on edelleen Kuubassa ja nykyään aivan vapaaehtoisesti, sillä sokeriryhti maksaisi miltei mitä tahansa, kun vain saisi hänen maansa haltuunsa.

Toiset ruotsalaiset, joita asui Bayatessa sodan alkaessa noin 200 henkeä, eivät olleet yhtä viisaita kuin Nelson, vaan myivät maansa korkeasta hinnasta, heittäytyen liike-elämän pyörteisiin, jolloin menettivät suuret rahansa ja saavat nyt hankkia toimeentulonsa toisten palveluksessa. Bayatessa on kuitenkin vieläkin jäljellä eiperheitä ruotsalaisia. Heidänkin toimeentulonsa on kohtalainen, vaikka heiltä puuttuu Nelsonin äly ja tarmo, onnistuakseen kuten hän.

suhteessa todellakin on, sillä häpeä lienee Kuuban tapaiselle maalle, että se tähän asti on ulkoa tuottanut suurimman osan kahviensa, perunaansa ja viljaansa.

Kuuban asukasluku on nykyään 3,350,000. Näistä pitäisi noin 60—70 % olla valkoisia, mikä kuitenkin lienee liioiteltua, sillä maaseutuväestö on suureksi osaksi värillisiä rojia — nekeriä, kiinalaisia y. m. Espanjalaisia on enemmistöä, jonka vuoksi espanjankieli on kaikkialla käytännössä. Uusia espanjalaisia siirtyy tänne edelleenkin joka vuosi, ja Haitista sekä Jamaikasta saapuu uusia nekerityöläisiä alinomaan. Viimeksimainitut eivät kuitenkaan jää asumaan maahan, vaan palaavat tavallisesti kotimaahansa takaisin jonkin ajan kuluttua.

Amerikkalainen yritys on vaikuttanut suuresti Kuuban taloudelliseen kehitykseen. Suurimmat liikeyritykset, kuten rautatiet ja sokeritehtaat, ovat enimmäkseen amerikkalaisten hallussa. Matanzan lähellä on Hersbey Corporation Cilla suuria sokeri- ja suklaaviljelyksiä. Mainittu yritys on m. m. jakanut ilmaista maata työlläsiileen ehdolla, että he viljelevät jonkin verran viljaa ja perunoita alueillaan.

Teollisuus on Kuubassa jätensakin lamassa. Parhaiten edustettuna on tupakkateollisuus — lukuunottamatta sokeriteollisuutta, joka enimmäkseen on amerikkalaisten käsissä. Rahalliset on myös enimmäkseen amerikkalaisten hallussa. Tässä lienee se salainen syy, joka pitää teollisuuden taantumustiassa. Korot pidetään nimittain kohtuuttoman korkeina, joten kuubalaisten yrittäjien on miltei mahdotonta onnistua. Heidän täytyy maksaa lainoistaan 12—15 %. Kun amerikkalaisilla itsellään on käytettävään paljon halvempaa kapitaalia, on luonnollista, että he kilpailussa kuubalaisten yrittäjien kanssa vievät voiton.

Enemmän kuin puolet Kuuban asujamistosta on vielä kaikvoa kouluistivistystä vailla, vaikka kouluja onkin yrittetty perustaa maaseudullekin viime vuosikymmeninä. Korkeampia oppilaitoksia on sen sijaan yksi joka maakunnassa. Havannassa on yliopistokin lakitieteellisine, lääketieteellisine, humanisine ja teknillisine tiedekuntineen.

Taistelu malariaa vastaan on tuottanut aivan hämmästyttäviä tuloksia. Tuon pelätyn taudin levittäjä, moskitos tai sääski, on miltei hävitetty Kuubasta. Niinkin likaisessa kaupungissa kuin Havannassa sitä tuskin enää näkee. Suuria ensiluokkaisia sairaloita on perustettu, jolloin kuubalaisten omat klubit ovat näytelleet tärkeän osan. Ne antavat näet jäsenilleen ilmaisen sairashoidon, kun nämä puolestaan vain huolehtivat jäsenmaksuistaan.

Olisihan sitä paljonkin kerrottavaa Kuubasta, mutta lopetamme tähän ja siirrymme seuraavalla kerralla kuvaamaan Santo Domingon oloja, joka voi olla mielenkiintoisempaa kuin suomalaisille lukijoille. Santo Domingo, Villa Vasquez, tammi 28 p:nä 1929.

Velkoja: — Haluaisin tietää, milloin te voitte maksaa velkamme? Vellallinen: — Kysymykseenne muistuttaa minua kovasti nuorimmaasta pojastani.

Velkoja: — Mitä tällä asialla on tekemistä poikanne kanssa?

Vellallinen: — Hän myös tekee aina sellaisia kysymyksiä, joihin ei voi vastata.

—00—

Köyhä Anton nai rikkaan Ailan. Anton kysyi nuorelta vaimoltaan: »Mitä sinun äitisi oikein sanoi kun minä kosin sinua?» Ailla vastasi: »Mitäpä hän siihen? Hän sanoi vain, että ota hän ja pidä hänet niin kauan kuin löydät paremman.»

—00—

Miehuullinen matkailija. »Ja kun minä Sisiliassa ajoin omalla autollani, niin ilmestyi yhtäkkiä kalibonkielekkeen takaa kaksi rosvoa, jotka veivät minulta kaikki. Kaikki! Anton, kalleudet ja rahat!» »No kaipa sinulla toki oli revolveri?» »Oli kyllä, mutta sitä eivät löytäneet!»

—00—

Ossi: — Miltä sinä näytätään tänään, Edit, aivan kuin perhonen? Edit: — Sinä imartelija! Ossi: — En lainkaan imartelija. Sinustahan lähtee väri kuin perhosesta;

EMILE VERHAEREN

(Jatk. 1:ltä siv.)

nyksellä pelottaa heitä ja he tekevät ristinmerkin omalle onnettomuudelleen. Huojuvine hevosineen, koirineen, kissoineen, häkissä istuvine lintuineen he kulkevat kaikkina vuodenaikoina synkkiä ja mutkaisia polkuja, väsymättä etsien himolisin ja kiiluvain katsein kaukaisia suurkaupunkeja.

Jos „Les Campagnes hallucinées" siis osoittaa maalaisväestön eksymyksiä ja niiden surullisia seurauksia, niin on runoilija trilogian toisella nidoksella „Les Villages illusoires" pystyttänyt kunnianpatsaan terveelle maalais-elämälle, ruumiilliselle työlle ja sen uskollisille harjoittajille. Tässä kirjassa ilmenevät kaikki ne ihmiset, joita runoilija jo nuorena poikana, kotiseudullaan ristiin rastiin kuljeskellessaan, oli oppinut tuntemaan ja joiden työtä hän oli tutkinut ja ihailut. Niiden joukossa on köydenpunoja, lauttamies, seppä, puuseppä, kellonsoittaja ja moni muu, eikä Verhaeren näe heissä vain raatavia yksilöitä, vaan myös hyödyllisen ja runsaasti siunauksellisen elämäntyon vertauksia. Miten mahtavasti hän onkaan kuvaillut lautturin tutteraa, mutta oikeastaan turhamaista taistelua sitkeitä luonnonvoimia vastaan. Siinä taistelussa esiintyy yksinäinen mies viimeisen voiman ja murhattoman tahdonlujan vertauskuva. Pieni vihreä ruo'okorsi, jota lautturin kuolemaansa saakka pusertaa huulillaan, symbolisoi iankaikkista toivoa. Ja uskollisuuden esikuvana ihailimme vanhaa kellonsoittajaa, joka kii-rehtää palavaan torniinsa, soittaakseen laajalti lähispuolelle ja siten varoit-takseen sitä uhkaavasta tulenvaarasta. Hän ei jätä liekkien saartamaa torniansa, vaan jää siihen, kunnes se kukistuu, hilttyäkseen hänen omaksi haudakseen. Tässä kirjassa kunnioittaa runoilija maalaistyöväkeä, yhdistää heidät ahkeruuttaan ja velvollisuudentuntoon ja osoittaa heidän työnsä hyödyllisyyttä yhteiskunnan ja kulttuurin hyväksi. Trilogian kolmas nidos „Les Villes tentaculaires" kuvaa taas kaupunkeja, houkuttelevia, kiusaavia kaupunkeja, jotka hyönteisten tuntosarvien tavoin kietovat uhrinsa, pitääkseen ne ikuisesti vangittuina. Kaupunkeja kuvaavissa runoissa joutuu enemmän kuin toisissa runoissa käyttämään kykyään elävöittämään ihmeellisellä rytmillä, mahtavalla symbolisilla ja satuvalla sananvalinnalla lukijalle mitä kirjavimpia kuvia. Elämä kiehuu, soi ja sykkii noissa runoissa. Kadut ihmisjoukkoineen, tuhansine yksitoikkoisine taloineen, puotieneen ja huvipaikkoi-neen vilhuvat ohitemme. Pörsst on kuin ylpeä tempelli, mutta tempelli, jossa pelataan elämästä ja kuolemasta, jossa ihmiseni syntyy ja sortuu. Päivän koittaessa alkaa tuo kultapatsas kuohua kuin pata, setelit ja aset-teet kertyvät luukkujen ääreen, kellon kahtaista lyödestä on melu ja tungos noussut korkeimmalleen; siinä rakennetaan rohkeita unelmia, laaditaan huimapäisiä suunnitelmia ja usein hä-peällisiä salavelkeitä omien lähimäisten pään menoksi; onnen pyörä kieppuu, tuottaa toiselle menestyksen, toiselle tappion; ilma on täynnä kiihkeän käheitä huutoja, julmistunutta onnetonta ohkimista tai riemuitsevaa räähkää; kaikki huokuu odotusta, jännitystä, halua ja suunnatonta kul-lanhimoa. Tämä on pörsstitalo, ja sen läheisyydessä loistavat suuret kauppa-huoneet kaikessa uuden ajan keksimä-sä ylläilyssä; kabarettia ja „musie hallissa" käy tanssi hillittömällä vauhdilla. Mutta esikaupunges-sa, joissa kurjupa ja itkee, ko-hottavat turpujapat ja tehtaat mstet, saavaavat piippunsa taivasta kohti, ne katsovat repaleilla paikkaitune ikkuna-ruutuineen likaisia kujia ja kurja puistoistuksia, joiden vaalea, kulttu-va kasvusto tuskin jaksa orastaa no-kisateen alta; ne kuvastuvat ahtaiden kanavien salpietarin- ja piinsekäiseen veteen. Tehtaat ja pyörät ahkyvät ja puuhkuvat, kolisevat ja kirkuvat ja pillit viheltävät kimakasti, työmiesten hoitaessa välinpitämättömin ja tahdotomin elin koneiden ikuisia käyntiä, nikutusta ja nakutusta. Alinoma, oin ja päivin kuuluu tehtaiden kumea ko-lina.

Satamissa taas vilisee jättiäislaivoja, kulkee kömpelöitä proomuja ja pö-nä nopeita pursia; vieraiden maiden tavaroita kasautuu laitureille, kaup-piaita ja merimiehiä kokoutuu kaupun-kiin kalkilta maailman kullilta. Kaik-ki nämä kuvat vilhuvat sisäisen pä-kömmen ohitse, ja niin mestarillisia ja valtaavia ovat nämä runot, että us-komme itse olevamme niiden kohtauk-sien keskuudessa; säkeistöjen poljen-nosta kuulemme kadun melun, konei-den kolina ja ihmisjoukkojen huudet, ja niinkuin runoilija itse joudumme mekin suurkaupungin ihmeellisen hur-mauksen valtaan, imeydymme elämä-

KARHUNKAATAJAIN PARISSA

Viikkoliitteelle kirjoittanut

R. J. SALOMAA

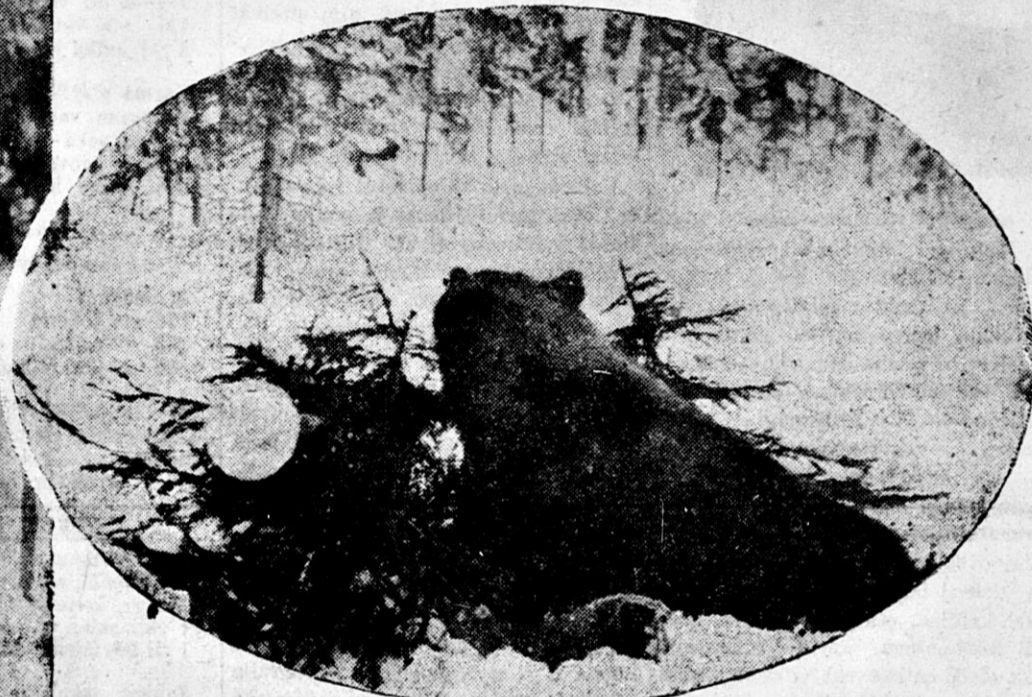
Valokuvasin vatsaan ammutun karhun edestäpäin.

Metsästäjät istuivat tupakalle.

Yhteislaukaus lopetti kintion päivä.

Saarrettu karhu ryntäsi pesästään.

Oli kaunis helmikuun päivä vuonna 1927. Talvi oli pukeutunut puit-jumivappaan. Auringon paistaessa kirikkaalta taivaalta tuntui kuitenkin olevan jo kevyttä ilmassa. Tuntui muutenkin tänä aamuna eri-koiselta, laitellessani suksiani kuntoon ja varustelllessani reppua, johon huo-rellisesti pakkasin valokuvauskoneen ensiluokkaiseen filmeineen. Olin edellisenä iltana saanut kirjeen, jossa minua pyydettiin tulemaan otta-maan valokuvia karhunahdistista. Tä-mä se sai sydämeni pamppailemaan, sillä vaikkakin harjoitan valokuvausta ammattimaisesti, ei tällaista tilaisuutta ole monta kertaa tarjolla. Sattuini juuri olemaan Ilomantsin pi-täjän Liusvaaran kylässä, erään tukki-

yhdiön palveluksessa, ja silläpä juuri sainkin kutsun metsänvartija Allan Nevalaisen löytämään karhun valoku-vaamiseen. Matkaa Nevalaisen asunnolle on Liusvaarasta, halki salon, noin 15 ki-lometriä. Suksimiehelle oli tämän matkan teko kaunimma talvipäivänä suoranainen nautinto. Saavuin Ne-valaisen asunnolle klo 10 ap. Juo-tuamme kahvit läksimme liikkeelle ko-ko seurue: metsänvartija Nevalainen, torpp. Gauril Martiskainen, talollisen-poika Risto Martiskainen ja tämän kirjoittaja. — — — Hiidettyämme noin 5 km Nevalaisen asunnolta Ven-näjän rajalle päin saavuinme karhun-pesälle, johon mesikammen oli syksyllä asetettu. Mutta syyntä tai toistesta

se oli karamut alkuperäisestä pesä-tään joitakin viikkoja aikaisemmin ja asettautunut uudestaan jatkamaan kes-keitynyttä talviuntaan. Jälkiä myö-ten oli hyvä seurata karhun muuttoa. Pidimme pienen sotaneuvottelun ja päätimme, että minä valokuvauskonei-neni kuljen edellä, Nevalaisen tarkka-na ampujana seurata jäljessäni siitä varalta, että karhu ryntää päälle. Li-i-kuimme hiljaa karhun jälkiä. Se oli ensin kulkenut suoraan jonkin matkaa ja sitten tehnyt äkkikäänöksen va-sempaan ja taas oikeaan; siitä huoma-simme, että sen makupaikka läheni. Alkoi siinä sydän hieman lyödä jysky-tää, kuin mikäkin »Kettusen silppuko-nesalle. Ei se ollut pelkoa, vaan jännitys-tä.

Vihdoin saavuimme metsän reunaan. Siinä, aukean laidassa, oli varmaasti pesä, päätelimme. Minä viritin kone-neni ja hiidin otaksuamaamme pesää kohti. Ja todella! Kaunis oli näky, kun saarrettu metsän kuningas ryntäsi pe-sästä, jonka se oli laittanut pienten nä-neiden suojaan. Lumi putoili puista ja samassa oli karhukin ylhäällä, mutta — kuvakin siitä oli jo otettu. Lau-kaus Nevalaisen pysäystä, karhu sai luodin vatsaansa. Minä kiirehdin ko-neineni sen etupuolelle ja otin taaskin kuvan kun se koeteli nousta lumihau-dasta, johon se ammuttaessa oli hor-jahantunut. Yhteislaukaus metsästäjien pysäystä vaivutti mesikammenen val-koiselle hangelle. Se veti viimeisen

henkäyksensä koskemattoman puhtaala lumella, jota sen höyryävä veri pu-nasi. Metsästäys oli päättynyt. Metsä-stäjät istuivat tupakalle, sohvain virkaa toimitti ammuttu metsän kuningas. Karhu oli iso kokoa, paino noin 120 kg. Sen kokonaisena metsästä tuo-minen oli vaikeaa, joten täytyi jättää se metsään ja käydä tekemässä suk-i-keikka, jolla otus poiskuljetettiin. Palasimme Nevalaisen asunnolle, jos-sa tyytyväisinä joimme erojaskahvit, toivottaen, että joskus toistekin sattui-simme yhdessä karhunkaadantaan. Rakkaudentunnustus. Nuorukainen: — Arvoisa neiti, jos minä olisin te, niin en voisi elää ilman minua.

pyörteisiin ja antaudumme sen tenho-vuoman alaisiksi. Kaupungin sielu pu-huu ja valtaa meidät, se on kaikkialla, etäen jokaisessa atomissa, jokaisessa tomuhukkasessa, höyryssä ja savussa, sumussa ja varjossa, jokaisessa lii-keessä ja äänessä, ja tämä sielu on ääretön, intohimoinen ja voimakas. Vanha uni on kuollut, mutta uusi on syntymässä. Sitä taotaan rohkeissa ih-misavoissa, vapaissa ajatuksissa, jot-ka kohoavat taivasta kohti, korkeam-malle kuin savu; hetken kurjuudesta ja vaikeuksista huolimatta se saavut-taa taistelemalla päämääränsä. Ver-haerinen kaupunkikuvauskista emme

löydä siis minkäänlaisia hiljaisia une-kokokeelmasta, jotka sekä arvostelu-että yleisöt ovat arvioinneet kaikista parhaimmiksi: „Les Visages de la Vie", „Les Forces tumultueuses", „La multiple Splendeur", „Les Rythmes souve-rains" ja „Les Flammes hautes". Niis-sä hänen taiteensa on noussut korkeim-milleen ja saavuttanut täydellisyys-tensä. Jos edellisessä trilogiassa voimme vielä jossakin määrin havaita pessimis-min merkkejä, on runoilija nyt vihdoin kokonaan joutunut idealismin lumoihin. Hänestä on tullut profetia, uuden ja mahtavan uskonnon ennustaja, joka ju-listaa oppia ihmishengen suuruudesta.

Verhaeren ihalle ja jumaloi suurustu-ta, joka kuvastuu uudenaikaisen elä-män koko luomisessa, tieteessä, teolli-suudessa, tehtaissa, koneissa y. m. Hän on lopullisesti tehnyt tilinsä nuoruutensa uskonnon ja katolisouden jumalan kanssa, joka hänestä oli näyttänyt olevan vain rankaiseva ja peloitettava hallitsija. Hänen sijaansa on runoilija pannut toisen vallan, jumaluuden, joka asuu itse ihmisessä, mutta myöskin kaikkeudessa, koska ihminen, hänen „La Vie"-runossa lausumansa ajatuk-sen mukaan on samaa ykseyttä kuin maailmankaikkeus tai ainakin pitää siksi tulla. Hän rakastaa elämää, ra-

kastaa omaa vartaloansa, omia jäse-niään, jokaista lihaskuitua, joka saatta-hän tunteaantunsa itsensä voimak-kaaksi. Kuinka on mahdollista, että hän on kulkenut sokeana maailman kauneuden ohitse? Hän ei voi sitä enää nyt ymmärtää, kun se on hänelle ilmen-nyt. Hänen talonsa on pieni ja vaatimaton, mutta mitä siitä! Ikkunastaan hän näkee taivaan ja tasangon, puut ja kukat, ja hän odottaa melkein hartaalla jännityksellä muukalaista, joka ker-ran on astuva hänen taloonsa. Hän tuntee tämän muukalaisen askeleet tu-hansien joukosta, hän menee häntä vastaan tarttuakseen häntä kädestä.

Aviomies tulee kello 1 yöllä klubista. Hyvällä päällä, lallatellen. Hänen vaimonsa kuulee hänen meluvan huoneessaan ja alkaa haukkua. Mies lähtee uudelleen ulos, samaan paikkaan, josta oli lähtenytkin. Kello 4 aamulla hän tulee uudelleen kotiin. Kuuntelee vaimonsa makuuhuoneen ovelta ja toteaa: »Akka ei ole huomannut lainkaan minun toista poissaoloani. Hän yhä vain jatkaa motkotustaan.»

PULLIAINEN

Aviomies tulee kello 1 yöllä klubista. Hyvällä päällä, lallatellen. Hänen vaimonsa kuulee hänen meluvan huoneessaan ja alkaa haukkua. Mies lähtee uudelleen ulos, samaan paikkaan, josta oli lähtenytkin. Kello 4 aamulla hän tulee uudelleen kotiin. Kuuntelee vaimonsa makuuhuoneen ovelta ja toteaa: »Akka ei ole huomannut lainkaan minun toista poissaoloani. Hän yhä vain jatkaa motkotustaan.»